

גרות 2

Rabbi Jonathan Ziring jjziring@torontotorah.com

1. תלמוד בבלי יבמות כד:

אחד איש שנתגייר לשום אישה, ואחד אישה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה - אינן גרים, דברי ר' נחמיה; שהיה רבי נחמיה אומר: אחד גרי אריות, ואחד גרי חלומות, ואחד גרי מרדכי ואסתר - אינן גרים, עד שיתגיירו בזמן הזה. בזמן הזה סלקא דעתך? אלא אימא כבזמן הזה. הא איתמר עלה, אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם

2. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף כד עמוד ב

הלכה כולן גרים. פי' דגמרא גמיר לה דרבנן פליגי על ר' נחמיה וסתם מתני' כרבנן הוא, והקשו בתוספות כיון דגרי אריות גרים הן לרבנן למה אמרו שהם כגויים למ"ד גרי אריות הם, ותירצו דשאני התם שהכתוב אומר עליהם ואת אלהיהם היו עובדים לומר שלא נתגיירו בלב שלם מעולם ולא קבלו עליהם, ומאן דמכשר התם סבר דנתגיירו בלב שלם אלא חזרו לסורם, אבל (הא) הכא כיון דנתגיירו וקבלו עליהם חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו ואף על גב דמחמת האונס הוה גירות הוא אליבא דרבנן.

3. שו"ת בית יצחק י"ד ח"ב, סי' ק'

והנה בגוף הדבר דאם נתגייר לשום תועלת דלהלכה כולם גרים, כתב בריטב"א בשם הרמב"ן בטעם הדבר כיוון דאתגיירו וקבלו עליהם, חזקה היא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו... מוכח דעל כל פנים בעי שיקבלו בלב שלם המצוות, מה שאין כן אם מגייר רק לפנים, ולבו בל עמו להחזיק במצוות, ואנו יודעים כוונתו, שגם אחר כך יהיה בועל נידה ומחלל שבת ואוכל טריפות, לא הווי גר כלל, ולא שייך לומר בזה דברים שבלב אינם דברים... דשם שאני, שהוא בין אדם לחברו.... ובין אדם לחברו דברים שבלב אינם דברים; מה שאין כן מה שמגייר ומקבל עליו עול מצוות, ואם בלבו שלא יקיימם - רחמנא לבא בעי, ולא נעשה גר

4. שו"ת יביע אומר חלק ח - יורה דעה סימן כד

ולפ"ז יש לדון בנ"ד, ש"ל שמאחר שכבר נישאת ליהודי ע"פ חוק המדינה על ידי הערכאות, והיא יושבת לבטח אתו, ואין פוצה פה כנגדם, אין גיור זה נחשב לשום אישות, אף על פי שאפשר שהיא עושה כן להיות רצויה גם למשפחתו. וראיה לזה מיבמות (עו סע"א) דאמרין, דהא דכתיב ויתחתן שלמה את בת פרעה מלך מצרים, דגיורי גיירה ונסבה, והא לא קבלו גרים בימי שלמה, מדי הוא טעמא אלא משום שולחן מלכים, הא לא צריכא. (שהרי בת מלך היתה. רש"י). ואף על פי שבדאי היה מקום לחוש שרצונה למלאת חשקה עם שלמה, (וע' בפירוש רש"י משלי לא. א, ובילקוט שמעוני שם. ובתוס' מנחות סד: ד"ה ועל). ובפרט שהיה מלך גדול שמלך על כל העולם כולו, ועל העליונים ועל התחתונים (מגילה יא ב), וכבוד גדול היה להנשא אליו, ועם כל זה לא חששו, וגיירה, וה"נ בנ"ד כיון שהיא יושבת עמו זמן רב וילדה לו בנים, באין מלכים, בדורות אלו, יכולים לקבלה ולגיירה לכתחלה, ולא חשיב גיור לשום אישות. וכן ראיתי בשו"ת עבודת השם (חאה"ע סי' ד) בד"ה ומיהו, בנידון אחד שבגד באשתו וחיבק חיק נכריה וילדה לו, ואח"כ גירש את אשתו, וכעת באה הנכרית להתגייר כדי שתוכל להנשא לו בחופה וקידושין כדמו", וכתב, שנראה שהואיל והיא יושבת עמו זה זמן רב כאיש ואשתו, והוא נוהג עמה בדרך אישות וגם ילדה לו, אין כאן חשש לומר שבאה להתגייר משום תועלת שתנשא לו כדת, מאחר שאינה חסרה דבר ממנו, ואין לה תועלת בגיורה, יש לקבלה בסבר פנים יפות ולגיירה, שבדאי נראה שכוונתה לשם שמים. וכעין מ"ש התוס' (יבמות כד ב) שהלל קיבל לגיור את האיש שביקש להתגייר בשביל כהן גדול, מפני שהיה בטוח שסופו לעשות לש"ש, וכ' הב"י, שהכל תלוי לפי ראות עיני בית הדין, וכ"כ הדרישה והש"ך. וה"ה בנ"ד שיש לגיירה אף לכתחלה, כיון שאין נראה שעושה כן לשום איזה סיבה ותועלת וכו'. ע"ש. גם הגר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' רל) כתב, ש"ל דמאי דקי"ל שאסור לקבל ולגייר לשום אישות היינו דוקא בלא בא עליה עדיין כלל, דאז תקיף יצרם, אבל בבעל מותר לקבלה לכתחלה, כיון דלא תקיף יצרם, וכ"ש בבא עליה כבר כמה פעמים, והואיל ועיקר האיסור לשום אישות הוא מילתא דרבנן, שפיר יש לסמוך על אומדן שלנו להקל, שאילו היה רוצה היה משתמד ולוקח אותה בדתם, וממה שהוא רוצה להשאר יהודי ושהיא תתגייר, מוכח שכוונתם לשם שמים. ויש להתאמץ בכל עוז לגיירה ולחיות עמה בהיתר וכו'.

...בשו"ת מלמד להועיל (חי"ד סי' פה) כ', שמוותר לקבל לכתחלה גיורת שרוצה להנשא ליהודי, שכיון שמבואר בב"י (סי' רסח) שהכל לפי ראות עיני ביה"ד, ועינינו הרואות בזמנינו, שיכולה להנשא ליהודי בלי גיור על ידי נישואין אזרחיים, ועוד שאם לא יקבלנה בית דין של יראי שמים, תלך אצל הריפורמים שמקבלים גיורות אף בלי טבילה ובלי קבלת מצות, ויחשבוה גיורת אף שבאמת היא נכרית, לכן מוטב לאחוז הרע במיעוטו, ולקבלה אם תבטיח לקיים כל המצות וכו'. וכן יזהירו את בעלה על כך וכו'. ע"ש.

הן אמת כי ראיתי בשו"ת אמרי יושר (ח"א סי' קעו) שכתב, דמ"ש הרב פרי השדה, שאם דר עמה ביחד בפרהסיא, אין לתלות הגיור לשום אישות וכו', אין בזה כדי סמיכה להקל, שיתכן שהיהודי שדר עמה רוצה עתה לדור עמה בכבוד ולא בהפקרות, ומש"ה היא באה עתה להתגייר

5. שו"ת דעת כהן, סי' קנ"ג

כל זמן שהייתה הקבלה בפה כראוי, יש לומר שאין לנו עניין עם דברים שבלב, שאינם דברים כלל. ואפילו אם יבוא אלינו ויגיד לנו שהיה בלבבו אחרת מאשר בפיו, אין לנו עסק כלל עם דברים שבלב"

6. אגרות משה י"ד ח"א, סי' קנ"ז

במה שנסתפק כבוד תורתו אם גר שלא קיבל עליו מצוות אם נחשב גר, פשוט וברור שאינו גר כלל אף בדיעבד, וכן הורה אבא מארי הגאון זצלה"ה הלכה למעשה... ואף אם אמר בפיו שמקבל מצוות, אם אנו סהדי שאינו מקבל עליו באמת - אינו כלום. וגר שמהני לשם אישות בדיעבד, איירי שבשביל האישות קיבל עליו מצוות באמת"

• חידושו של הרב עוזיאל – זרע ישראל

7. שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב - יורה דעה סימן נח

ובנכרית שהיא כבר נשואה לישראל. מעשיה מוכיחים שהיא באה להתגייר לשם שמים ולפיכך מצוה לקרבה. וכל שכן הוא שמצוה לקרב בת ישראל שנולדה מנכרי ונשאת לישראל. דאע"ג שהבנים נגזרים אחרי אמם והם נכרים לכל דבריהם, מכל מקום מזרע ישראל באו ומצוה להשיבם אל צור מחצבתם אלו האבות לבל ידח ממנו נדח. מטעמים אלה מותר ומצוה לקבל את שתי הנכריות האם ובתה. להציל את ילדי

זרע ישראל מאבדון ואת איש ישראל מחטא ועון תמידי של כי חלל יהודה קדש ובעל בת אל נכר יכרת ה' אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות (מלאכי ב' יא - יב). כדברים אלה כתבתי בסה"ק "משפטי עזיאל" (ח"א י"ד סימן י"ד סעיף א').

8. שו"ת פסקי עוזיאל בשאלות הזמן סימן א

א' מקום שתקנו שלא לקבל גרים וקמו איזה חכמים ופרצו הגדר וקבלום אי מהני הקבלה. ב' דין ההבחנה לישראלית הנשואה לגוי... .

אולם בנידון דידן: יש להסתפק בדבר מעיקרו אם זה נקרא סייג לדבר מצוה? הואיל ולעומת זאת יש צד חומרא שלא תנעול דלת בפני שבים בשערי תשובה ולהשאירם מתוך אונס באיסור נשג"ז = נדה שפחה גויה זונה = ולהרחיק את בניהם שאעפ"י שאינם קרויים בנים אבל זרע ישראל הם מצד האב ועלינו לקרבם אל היהדות ולא להרחיקם מתורת ישראל ומקרב היהדות לעולם. ומסופק אני מאד אם יש בזה גדר לרבים שעל ידי כן ימנעו מנשואי תערובת ואולי אדרבא בהיותם נושאים מלעשות בהיתר יעשו באסור ויגררו הם ובניהם לצאת מתורת ישראל וכנסת ישראל.

9. שו"ת פסקי עוזיאל בשאלות הזמן סימן א

הא למדת דלא נחלקו התנאים אלא לרבות גם בני גר זכר שנולדו מישראלית או שנזרעו בתוליה בישראל אבל לדברי הכל, בני ובנות ישראל שנולדו מהנכרית קרויים זרע ישראל, הלכך כשאביו הביאו להתגייר חוזר הילד לעיקר זרעו, וראיה לדבר, נראה מדאמרין: ומזרעך לא תתן להעביר למוך, בישראל הבא על הכותית והוליד ממנה בן, הכתוב מדבר (מגילה כ"ה ע"ב).

10. שו"ת עשה לך רב חלק א סימן כג

האם יש מצוה בגיור

שאלה:

ענין הגיור שנוי במחלוקת חכמי הדור. יש רבנים ובתי דין שדעתם נוטה להקל בגיור. לעומתם יש רבנים ובתי דין המחמירים בכך ביותר, מתרחקים ככל האפשר מגיור, ומערימים קשיים רבים על הבאים להתגייר. מה היא דעת תורה, האם גיור הוא מצוה או רשות.

תשובה:

(בנושא זה כתבנו באריכות רבה ב"שבילין" גליון כז - כח, ובמסגרת זאת נסתפק בקיצור רב בתמצית מכל האמור שם). יחסם של חכמי ישראל לגיור שונה מן הקצה אל הקצה, לא בדורנו בלבד, אלא כבר מתקופת התנאים חכמי המשנה. בתורה הוזהרנו על אהבת הגרים וכבודם בשלשים ושישה מקומות, ויש אומרים בארבעים ושישה מקומות. ויש מחכמי ישראל שדרשו זאת לשבח, ויש שדרשו לגנאי מפני שסורם רע (מכילתא משפטים פרשה י"ח). ומאז ועד עתה נמשך אותו ויכוח לחיוב ולשלילה. אותו ויכוח נמצא לא בשטח הרעיוני בלבד, אלא גם בשטח המעשי. מסופר בגמרא, ששמאי דחה את הבאים להתגייר ברוב תקיפות. ואילו הלל קרבם בנועם וגיירם (שבת ל"א א). המסקנא ההלכתית היא שבעניני גיור הכל לפי ראות עיני הדיין. התרשמות בית - הדין ביחס למועמד ולכונותיו היא הקובעת. ולכן אין כל פלא שבתי - הדין בדורנו שונים הם בגישתם לעניני גיור, כי הלא הכל לפי ראות עיני בית - הדין, כל דיין וגישתו, כל דיין והתרשמותו.

ומתוך הנ"ל אבוא להשיב על השאלה השניה, אם הגיור הוא מצוה או רשות, הנה בתורה לא נאמרה בשום מקום מצות קבלת גרים, אלא שנזכר בכמה מקומות מציאותם של גרים בישראל, אבל מדברי הגמרא (ביבמות מז ב) נראה שהיא מצוה, שכן שנינו שאחרי שקבל עליו מצוות מטבילין אותו מיד, ופירשה הגמרא, מדוע מיד כדי שלא להשהות המצוה, ומכאן שקבלת גרים מצוה היא. ויש שמנו אותה בכלל מצוות התורה אף שלא נאמרה בפירוש (וי"א שהיא מצוה דרבנן). עכ"פ יש מקום לשאלה מדוע לא נכתבה כמצוה מפורשת בתורה. מתוך תמיהה זאת נבין את כל הסתום בפרשת הגיור. אילו כתבה תורה מצוה מפורשת לקבלת גרים היתה אז מצוה זאת ברורה ומוגדרת ומחייבת כל דיין בכל דור, וכל הבא להתגייר, ושלמו בו כל התנאים המאפשרים קבלתו, היה חיוב גמור לקבלו ולא לדחותו. וכן להיפך, כל עוד לא שלמו כל התנאים המתירים קבלתו אי אפשר היה בשום פנים לקבלו, וזה אשר רצתה תורה למנוע. כתבה ענין קבלת גרים אגב מצוות אחרות, ללמוד עקרונות מצות קבלת הגרים, אך כיון שלא כתבה אותה בפירוש, רמזה, שאין היא מצוה מחוייבת עכ"פ, ולא בכל פעם שיבוא גוי להתגייר, כבר חלה חובה על הדיין לקבלו, כי אילו היה כן לא היה רשאי עזרא לדחות את הנשים הנכריות, והיה מחוייב עכ"פ לברר ולחקור כל אחת מהן, שמא יש בלבה רצון כנה להסתפח לעם ה', אף אם הדבר בא בשעה זאת מתוך אהבת בעלה. והלא גם רות המואביה נמשכה לעם ישראל מתוך אהבת חמותה בעיקר, כאמור "ורות דבקה בה", והדגישה זאת באמרה "עמך עמי ואלקיך אלקי", תלתה הכל בעמה ואלקיה של נעמי, ולא באהבת אלקי ישראל סתם, אלא כיון שבאה לאהבת עם ה' ולא חשובה הדרך, הבינה נעמי שעומדת בפניה גיורת - צדק וקבלתה. כך היה חייב גם עזרא הסופר לנהוג אילו קבעה תורה מצות מפורשת של קבלת גרים. אך זה היה רצון התורה, שלא תהא מצוה זאת מחוייבת עכ"פ, אלא מסורה לכל דיין ומנהיג בדורו החליט כראות עיניו בין לקולא בין לחומרא. לחומרא: כפי שנהג עזרא הסופר, שללא ספק היו נגד עניו שיקולים רבים לנהוג כפי שנהג. ההשערות יכולות להיות שונות ומגוונות (דרך משל, גדר פרצת נישואי תערובת, ביצור כללי של חיי הדת וכדומה) אך חשוב הוא העקרון, שיכול היה עזרא לנהוג לפי ראות עיניו, אף שמצד הדין יכול היה לצדד בגיורו. ולקולא, כפי שנהג הלל בשעה שקבל מועמד לגיור ע"מ שימנהו כהן - גדול, שמצד הדין יש עכוב בקבלתו, ולפי ראות עיניו החליט לקבלו, והיה רשאי לנהוג כן, משום שהשתכנע בעתידו של אדם זה להיות גר - צדק בסופו של דבר. לזה כיונה תורה כאשר השאירה את עניני הגיור "לפי ראות עיני הדיין".

לסיכום, רצתה תורה שמצות קבלת גרים תידון תמיד כהוראת שעה, כל דור וכל דיין במקומו, יחליט אם לקבל גר או גרים, לפי תנאי הזמן והמקום.

אציין לבסוף, שגם בתי - דין המקילים בגיור, וגם המחמירים, כולם כונתם לשם שמים, ופועלים לפי הבנתם ומצפונם הטהור.